

"Tertib-i mukaddematta tevfiz tembelliktir; terettüb-ü neticede tevekküldür. Semere-i sa'yine ve kısmetine rıza kanaattir, meyl-i sa'yi kuvvetlendirir; mevcuda iktifâ, dûn-himmetliktir." İzah eder misiniz?

"Tertib-i mukaddematta tevfiz tembelliktir;"

Bir çiftçinin tarlayı ekmesi, sulaması, ilaçlaması, mahsulü kaldırması vesaire gibi işler, **tertib-i mukaddeme**, yani Allah'ın koymuş olduğu tekvini yasalardır. Çiftçinin bu aşamada tevekkül etmesi, yani işi Allah'a havale etmesi tembelliktir ve bu caiz değildir. Tarladan mahsul kaldırmak istiyorsan, Allah'ın tertip etmiş olduğu bu yasaları en güzel şekilde ifa etmek zorundasın.

"Terettüb-ü neticede tevekküldür."

Allah'ın tertip etmiş olduğu bu ön yasaları en güzel şekilde ifa ettikten sonra insanın yapacağı bir şey kalmıyor. Sonucu vermek Allah'a ait bir vazifedir, ister verir ister vermez, ister çok verir ister az verir, insanın bu aşamada boynunu büküp Allah'a tevekkül etmekten başka bir çaresi yoktur.

"Semere-i sa'yine ve kısmetine rıza kanaattir, meyl-i sa'yi kuvvetlendirir;"

Sonuç ne olursa olsun, ister az ister çok, insanın Allah'ın takdirine rıza gösterip teslim olmasına da **kanaat** denir.

Kismet, Allah'ın insan hakkındaki takdiridir. Hikmeti gereği bazen az verir bazen çok verir, burada insana düşen **sabırla kanaat etmektir**. Bu durumda insan bir sonraki aşamada şevk ile çalışmaya yine devam eder, çünkü önceki kısmetini az veren Allah bir sonrakini çok verebilir. Ama kanaatsiz adam "*Çalışıyorum bir şey yok.*" deyip bir sonrakine isteksiz ve şevksiz başlar.

"Mevcuda iktifâ, dûn-himmetliktir."(1)

"Dun-u himmet" yani mevcuda iktifa etmek ve gayretsizlik hem dünya açısından hem de ahiret amelleri açısından kötü ahlaklardan sayılmıştır. Bu sebeple her Müslüman kendi kapasitesi derecesinde hizmet ve gayret ile mükelleftir. Şayet herkes bu **"gayretsizlik"** düşüncesi ile hareket edecek olursa, iman hizmeti muallakta ve ortada kalarak, icra edilmemiş olur. Bu sebeple **"Bu iman hizmeti sadece benim gayretimle yürür, ben çekilirse bu hizmet ortada kalır."** düşüncesi ve heyecanı ile hareket etmeliyiz. Herkes böyle düşünürse, bu kez de müspet anlamda iman hizmeti şaha kalkar.

---

(1) *bk.* [Mektubat, Hakikat Çekirdekleri: 95.](#)